

ΠΑΠΑΣ

παπάς, ο, ουσ. [*μσν.* παππᾶς <αρχ. πάππας], ο παπάς, ο ιερωμένος. **1.** (στη γλώσσα του χαρτοπαιγνίου) φιγούρα της τράπουλας, ο ρήγας: «είχε στα χέρια του έναν παπά, μια ντάμα και δυο εφτάρια». **2.** (στη γλώσσα των ναρκωτικών) το κορυφαίο τμήμα του αργιλέ, όπου καίγεται το τουμπεκί: «ο παπάς έχει σχήμα μικρής κούπας καμωμένης από πηλό». **3.** (στη γλώσσα των ναρκωτικών) βλ. λ. [φούντα](#). **4.** (στη γλώσσα της αργκό) είδος λωποδυτικού παιχνιδιού, που παίζεται με τρία φύλλα της τράπουλας, από τα οποία το ένα είναι παπάς, και οι παίχτες καλούνται να μαντέψουν ποιο από τα τρία φύλλα είναι ο παπάς, αφού πρώτα, αυτός που διευθύνει το παιχνίδι, τα μπερδέψει ταχυδακτυλουργικά λέγοντας ταυτόχρονα *εδώ ο παπάς, εκεί ο παπάς, πού είν' ο παπάς; ή εδώ παπάς, εκεί παπάς, πού είν' ο παπάς;* Από ευφυής ή καλαμπουρτζήδες ακούστηκε και το *εδώ ο παπάς, εκεί ο παπάς, πού μετέβη ο ιερεύς;* (Λαϊκό τραγούδι: *πήγες και τα 'μπλεξες με τους ατσίδες και σου τα φάγανε οι παπατζήδες, εδώ ο παπάς, εκεί ο παπάς, πού είν' ο παπάς, πού είν' ο παπάς // να σπουδάσεις στο παζάρι την κουβέρτα και το ζάρι, και να μάθεις στο λιμάνι τον παπά, στο μάνι-μάνι*). **5.** το πάνω μέρος του καρμπυρατέρ. Υποκορ. **παπαδάκι, το** (βλ. λ.). (Ακολουθούν 51 φρ.)·

- *άλλος αγαπάει τον παπά κι άλλος την παπαδιά*, δεν έχουν όλοι οι άνθρωποι τις ίδιες προτιμήσεις, τα ίδια γούστα: «δεν μπορεί όλοι ν' αρέσουν τα ίδια πράγματα, γιατί άλλος αγαπάει τον παπά κι άλλος την παπαδιά»·

- *αλλού ο παπάς κι αλλού τα ράσα του*, **α.** υπάρχει πλήρης αταξία, πλήρης ακαταστασία: «όπως είχε κάνει το δωμάτιο, ήταν αλλού ο παπάς κι αλλού τα ράσα του». **β.** λέγεται και για άτομο που αποπροσανατολίζεται εντελώς ή στην περίπτωση που πέφτει και κυλιέται μέσα στο δρόμο: «όπως έτρεχε να προλάβει το λεωφορείο, πήρε τέτοια βούτα, τι να σου πω, αλλού ο παπάς κι αλλού τα ράσα του». **γ.** επίσης λέγεται και για άτομο που περπατάει φορτωμένο με διάφορα πράγματα και πέφτει μέσα στο δρόμο σκορπώντας τα πάντα γύρω του: «ήταν φορτωμένος, δεν είδε τη λακκούβα μπροστά του κι όπως έπεσε ο ταλαίπωρος, αλλού ο παπάς κι αλλού τα ράσα του». **δ.** (στη γλώσσα των ναρκωτικών) λέγεται για άτομο που βρίσκεται κάτω από την επήρεια ναρκωτικού και δεν έχει επαφή με το περιβάλλον του: «την είχε ακούσει τόσο καλά, που ήταν αλλού ο παπάς κι αλλού τα ράσα του»·

- *αν δε σε θέλουν στο χωριό, μη ζητάς το σπίτι του παπά*, βλ. λ. [χωριό](#)·

- *αν είσαι και παπάς, με την αράδα σου θα πας ή αν είσαι και παπάς, με την αράδα σου να πας*, ο καθένας πρέπει να πηγαίνει με τη σειρά του, χωρίς να κάνει χρήση του αξιώματός του ή κάποιας ιδιότητάς του, για να υποσκελίσει άλλους, που περιμένουν με τάξη σε μια σειρά για τον ίδιο σκοπό. Από το ότι σε παλιότερες εποχές, ιδίως στην επαρχία, ο παπάς, όπως και ο δάσκαλος και ο χωροφύλακας του χωριού, είχαν πάντοτε το προβάδισμα για λόγους ευγένειας, σεβασμού ή καλοπιάσματος·

- *αν ήταν η δουλειά καλή, θα δουλεύαν κι οι παπάδες*, βλ. λ. [δουλειά](#)·

- *αν κόψει ο παπάς τα γένια του (ενν. τότε θα κόψει και αυτός κάτι, που του έχει γίνει έξη)*, βλ. συνηθέστ. *αν κόψει η πουτάνα το γαμήσι*, λ. *πουτάνα*·

- *αυτό είν' άλλου (αλλουνού) παπά βαγγέλιο*, αποτελεί ξεχωριστή υπόθεση, διαφορετική περίπτωση: «μην μπερδεύεις τα πράγματα, γιατί, αυτό που μου λες, είν' άλλου παπά βαγγέλιο». Συνών. *αυτό είν' άλλη ιστορία / αυτό είν' άλλη παράγραφος / αυτό είν' άλλο καπέλο / αυτό είν' άλλο κεφάλαιο / αυτό είν' άλλο πράγμα*·

- *γάμο χωρίς παπά, χέσ' τονε*, βλ. λ. [γάμος](#)·

- *γκαστρώνει παπά ή γκαστρώνει και παπά*, βλ. συνηθέστ. *γκαστρώνει γάιδαρο*, λ. *γάιδαρος*·

- *δεν πα(ς) να σε διαβάσει κανένας (κάνας) παπάς!* **α.** προτροπή σε κάποιον που είναι άτυχος, να πάει να του εξορκίσει ο παπάς, μήπως και αλλάξει η τύχη του: «τόσο άτυχο άνθρωπο πρώτη φορά έχω δει στη ζωή μου, δεν πα(ς) να σε διαβάσει κανένας παπάς, ρε παιδάκι μου!». **β.** λέγεται και με ειρωνική διάθεση σε άτομο που μας ζητάει παράλογα πράγματα: «δεν πα(ς) να σε διαβάσει κανένας παπάς, που θα σου δώσω τριάντα χιλιάδες ευρώ χωρίς απόδειξη!». Πολλές φορές, η φρ. κλείνει με το λέω 'γω·

- *εδώ παπάς, εκεί παπάς, α.* είναι τόσο πονηρός, που δεν μπορεί κανένας να τον στριμώξει για τις παρανομίες ή τις παρατυπίες του: «όσο για τον τάδε, αυτός, παιδάκι μου, εδώ παπάς εκεί παπάς, δεν πιάνεται με τίποτα!». Από το ότι, αυτός που διευθύνει το παιχνίδι του παπά, μπερδεύει με τόση ταχυδακτυλουργική τέχνη τα τρία φύλλα, που σχεδόν πάντα ξεγελάει τον παίχτη που καλείται να μαντέψει ποιο από τα τρία φύλλα είναι ο παπάς. **β.** δεν μπορεί να εντοπιστεί από κανέναν, γιατί είναι αεικίνητος: «απ' τη μέρα που έμαθε πως τον καταζητεί η αστυνομία, εδώ παπάς εκεί παπάς, άντε να τον βρουν!». Από το ότι στο παιχνίδι του παπά σπάνια ο παίχτης μπορεί να μαντέψει ποιο από τα τρία φύλλα είναι ο παπάς·

- *είδα κι είδα, αλλά γύφτο παπά δεν είδα*, βλ. λ. [γύφτος](#)·

- *εκείνον που βλέπει ο παπάς, εκείνον θυμιατίζει*, βοηθάμε και ενισχύουμε περισσότερο εκείνους που είναι κοντά μας: «το μεγάλο του το γιο τον βλέπει στη χάση και στη φέξη, ενώ για το μικρό που είναι κοντά του κάνει τα πάντα, γιατί εκείνον που βλέπει ο παπάς, εκείνον θυμιατίζει»·

- *ζουρλός παπάς σε βάφτισε*, βλ.συνηθέστ. *τρελός παπάς σε βάφτισε*·

- *ζουρλός παπάς σε βάφτισε*; βλ.συνηθέστ. *τρελός παπάς σε βάφτισε(;)·*

- *ή παπάς παπάς ή ζευγάς ζευγάς*, δεν μπορεί κανείς να ασχολείται ταυτόχρονα με δυο διαφορετικά πράγματα, δεν μπορεί κανείς να επιδιώκει ταυτόχρονα δυο διαφορετικά πράγματα και να πετύχει: «δεν μπορείς, ρε παιδάκι μου, ν' ασχολείσαι ταυτόχρονα με τη ζαχαροπλαστική και με τη γεωργία και να 'χεις την απαίτηση να σου πάνε και τα δυο καλά, γιατί ή παπάς παπάς ή ζευγάς ζευγάς». Λέγεται πως η πατρότητα αυτής της φρ. ανήκει στον Θ. Κολοκοτρώνη. Όταν όμως διάφοροι πολιτικοί συνέστησαν κατά καιρούς (2003-2004) με αυτή τη φρ. στον αρχιεπίσκοπο Χριστόδουλο να ασχολείται μόνο με τα της εκκλησίας και της θρησκείας και να μην επεμβαίνει στην πολιτική, αυτός απάντησε σε κάποιο από τα κηρύγματά του: *και παπάς και ζευγάς*·

- *ήρθε στο κουταλάκι του παπά*, βλ. λ. [κουταλάκι](#)·

- *ήρθε στο κουτάλι του παπά*, βλ. λ. [κουτάλι](#)·

- *κάνει παπάδες*, είναι πάρα πολύ ικανός, ιδίως σε μια τεχνική ή καλλιτεχνική εργασία, κατορθώνει τα ακατόρθωτα: «αν θέλεις τ' αυτοκίνητό σου να γίνει σαν καινούριο, πήγαινε το στον τάδε μηχανικό, που κάνει παπάδες || αυτός ο ζωγράφος κάνει παπάδες»·

- *κατεβάζει παπάδες*, βλ.συνηθέστ. *ρίχνει παπάδες*·

- *κολάζει και παπά*, (για γυναίκες) είναι πολύ όμορφη, πολύ αισθησιακή και προκλητικά ντυμένη: «είναι τόσο ωραία γυναίκα, που κολάζει και παπά || έτσι όπως ντύνεται, κολάζει και παπά». Συνών. *κολάζει κι άγιο*·

- *μας παίζει τον παπά ή μου παίζει τον παπά*, με κοροϊδεύει, προσπαθεί, επιδιώκει να με εξαπατήσει: «δε θα τον αφήσω να μας παίζει άλλο τον παπά, γιατί και η υπομονή έχει τα όριά της». Ο πλ. και όταν το άτομο μιλάει μόνο για τον εαυτό του. Αναφορά στο ομώνυμο λωποδυτικό παιχνίδι· βλ. και φρ. *παίζω τον παπά*·

- *με παπά κοιμήθηκες*; λέγεται ειρωνικά σε πολύ τυχερό άτομο, που κερδίζει συνέχεια, ιδίως σε χαρτοπαίγνιο, ή σε άτομο που ξεπέρασε ανώδυνα σοβαρότατο κίνδυνο: «πάλι σου 'τυχαν δυο μπαλαντέρ, με παπά κοιμήθηκες, μωρ' αδερφάκι μου; || με παπά κοιμήθηκες και δεν έπαθες τίποτα μετά από τέτοια τράκα;»·

- *μέχρι αύριο θα βγάλουμε παπά*, λέγεται στην περίπτωση που είμαστε αποφασισμένοι να ενεργήσουμε, να αποφασίσουμε για κάτι σε πολύ σύντομο χρονικό διάστημα: «μην αγωνιάτε ποιον θα εκλέξουμε γενικό γραμματέα του συμβουλίου, γιατί μέχρι αύριο θα βγάλουμε παπά». Ίσως η φρ. αυτή να έχει σχέση με την εκλογή του νέου πάπα, όπου πολλές φορές απαιτούνται πολυήμερες διαβουλεύσεις και μαγειρέματα·

- *μην το πεις ούτε στον παπά ή μην το πεις ούτε στον παπά ή μην το πεις ούτε του παπά*, **α.** λέγεται σε άτομο που γλίτωσε ανέλπιστα από μεγάλο κακό ή από πολύ δύσκολη περίπτωση με ελάχιστες απώλειες: «ο άλλος κάτι παρόμοιο με το δικό σου έπαθε και καταστράφηκε, κι εσύ, που τη γλίτωσες με μερικά έξοδα παραπάνω, μην το

πεις ούτε στον παπά». **β.** λέγεται για κάτι που πρέπει να κρατηθεί πάση θυσία μυστικό: «θα σου εμπιστευτώ κάτι, αλλά μην το πεις ούτε του παπά». Από το ότι, όταν εξομολογούμαστε στον παπά, τα λέμε όλα. (Λαϊκό τραγούδι: *θα χτίσω μια φωλιά και τα λοιπά αλλά δεν το λέμε ούτε του παπά*).

- μου φάνηκε ο παπάς βόιδι, ζαλίστηκα πάρα πολύ, ιδίως ύστερα από δυνατό χτύπημα που δέχτηκα στο κεφάλι: «μου 'ρθε μια πέτρα στο κεφάλι και μου φάνηκε ο παπάς βόιδι».

- να σου πει ο παπάς στ' αφτί κι ο διάκος στο κεφάλι, **α.** (κατάρα) να πεθάνεις. **β.** πολλές φορές, λέγεται ειρωνικά σε άτομο που με τη φρ. να σου πω, επιμένει φορτικά να μας πει κάτι.

- να σου πει ο παπάς στ' αφτί κι ο διάκος στο ριζάφτι, βλ. συνηθέστ. να σου πει ο παπάς στ' αφτί κι ο διάκος στο κεφάλι.

- ο παπάς απ' την πόλη, η παπαδιά μολογάει, λέγεται στην περίπτωση που άλλος είναι ο γνώστης μιας υπόθεσης και άλλος επιδιώκει να αναφέρεται σε αυτή, αν και δεν τη γνωρίζει καθόλου: «να πεις του τάδε να μην ξαναμιλήσει για την υπόθεση, γιατί στο εξής θα αναφερόμαι μόνο εγώ, που ήμουν παρών, ενώ αυτός δεν ήταν. Να μην το κάνουμε τώρα, ο παπάς απ' την πόλη, η παπαδιά μολογάει».

- ο παπάς κοιτάει τη δικιά του παπαδιά, ο καθένας ενδιαφέρεται για τα προσωπικά του πράγματα, για τις προσωπικές του υποθέσεις: «πρώτα θα τακτοποιήσω τις δικές μου εκκρεμότητες κι έπειτα θα ενδιαφερθώ για τους άλλους, γιατί, βλέπεις, ο παπάς κοιτάει τη δικιά του παπαδιά».

- ο παπάς ο παχύς, έφαγε παχιά φακή. Γιατί παπά παχύ, έφαγες παχιά φακή; παιχνίδι γλωσσοδέτη.

- ο παπάς πρώτα τα γένια του ευλογάει, ο καθένας αρχίζει τις ενέργειές του έχοντας ως γνώμονα το προσωπικό του συμφέρον: «μόλις έγινε διευθυντής στην τράπεζα, έβαλε αμέσως και το γιο του μέσα. -Ο παπάς πρώτα τα γένια του ευλογάει». Πολλές φορές, της φρ. προτάσσεται το εμ. Συνών. ο ράφτης όταν κόβει τσόχα, τη δική του βγάζει πρώτα.

- ο παπάς της ενορίας! ειρωνική απάντηση σε συγγενικό ή φιλικό πρόσωπο όταν χτυπάμε την πόρτα του σπιτιού του και ρωτάει πριν ακόμη ανοίξει την πόρτα ποιος είναι; Λέγεται με την έννοια ποιος ήθελες να είναι; ή ποιος περίμενες να είναι; Συνών. ο γαλατάς! / ο γείτονας! / ολέλος ο γιατρός! / ο Μιμίκος ο γιατρός(!).

- ο χαϊδεμένος παπάς και στην εκκλησιά κλάνει, το χαϊδεμένο άτομο συμπεριφέρεται σε όλες τις στιγμές κακομαθημένα, ανάγωγα: «φέρ' σου λίγο σκληρά στο γιο σου και μην απορείς για τον κακό του χαρακτήρα, γιατί ο χαϊδεμένος παπάς και στην εκκλησιά κλάνει».

- όνι όνι παπαρόνι κι ο παπάς με το πιρόνι, υποτιθέμενη ευχή που έδινε το παιδί που εκτελούσε χρέη παπά στο παιδικό ζευγάρι που υποτίθεται πως πάντρευε.

- ούτε στον παπά να μην το πεις ή ούτε στου παπά να μην το πεις ή ούτε του παπά να μην το πεις, βλ. φρ. μην το πεις ούτε στον παπά.

- παίζω τον παπά, κοροϊδεύω, εξαπατώ κάποιον: «πάψε να παίζεις τον παπά μαζί μου, γιατί εξαντλήθηκε η υπομονή μου και θα 'χουμε κακά ξεμπερδέματα». Αναφορά στο ομώνυμο λωποδυτικό παιχνίδι. (Λαϊκό τραγούδι: στα μονοπάτια της ζωής μας κι οι δυο τους παίζουν τον παπά· στην ευτυχία μας αγκαλιάζουν, στη δυστυχία φαρμάκι στάζουν). βλ. και φρ. μας παίζει τον παπά.

- παπά ζουρλό σαν ήβραμε, όλη μέρα ψέλναμε, όταν τύχει σε κάποιους ανόητος αρχηγός, ανόητος προϊστάμενος συμπεριφέρονται και αυτοί ανόητα: «απ' τη μέρα που ανέλαβε την επιχείρηση ο γιος του που δεν του κόφτει, οι εργάτες κάνουν του κεφαλιού τους και το εργοστάσιο πάει κατά διαβόλου, γιατί παπά ζουρλό σαν ήβραμε, όλη μέρα ψέλναμε».

- παπά παιδί, διαβόλου εγγόνι, λέγεται για τα παπαδοπαίδια που, λόγω της καταπίεσης που υφίστανται στον οικογενειακό τους κύκλο, με την πρώτη ευκαιρία γίνονται δύστροπα και ατίθασα.

- *παπάς, γιατρός και χωροφύλακας καλύτερα να μην μπαίνουνε στο σπίτι*, βλ. λ. [οπίτι](#).
- *πάρ' τον παπά*, έκφραση που συνοδεύεται από ελαφρό χτύπημα στο χέρι, στην πλάτη ή στον ώμο του διπλανού μας, όταν βλέπουμε στο δρόμο κάποιον παπά. Η έκφραση και η χειρονομία δεν έχει να κάνει με τον ίδιο τον παπά αλλά με το μαύρο ράσο του, γιατί οι προληπτικοί πιστεύουν πως το μαύρο χρώμα (που είναι, εξάλλου, και χρώμα πένθους) είναι κακός οιωνός, θεωρείται σημάδι κακοτυχίας και γρουσουζιάς, κι έτσι με την έκφραση και τη χειρονομία μεταφέρουμε το κακό στο διπλανό μας· βλ. και φρ. *μαύρη γάτα*, λ. *γάτα*.
- *ποιον να ρωτήσω, τον παπά της ενορίας*; έκφραση αγανάκτησης ή δυσαρέσκειας σε κάποιο άτομο που το ρωτάμε να μας πληροφορήσει για τα όσα κακά διαδραματίστηκαν μέσα σε ένα χώρο κατά την απουσία μας, επειδή γνωρίζουμε πως είναι γνώστης της κατάστασης και μας απαντάει με το *γιατί ρωτάς εμένα*.
- *ρίχνει παπάδες*, **α.** βρέχει ραγδαία: «*τώρα δεν μπορείς να φύγεις, γιατί έξω ρίχνει παπάδες*». **β.** χιονίζει με μεγάλες νιφάδες: «*έτσι όπως ρίχνει παπάδες, μέσα σε λίγη ώρα θα το στρώσει*».
- *στείλε παπά μου την ευχή σου γίνεται*; λέγεται για κάποιον που περιμένει κάποιο όφελος χωρίς να θέλει να καταβάλει καμιά προσπάθεια: «*αν δεν ιδρώσει ο κώλος σου, αγόρι μου, δεν έχει προκοπή, γιατί στείλε παπά μου την ευχή σου γίνεται*». Συνήθως η φρ. κλείνει από τον ομιλητή με το *δε γίνεται*.
- *τα ράσα δεν κάνουν τον παπά ή το ράσο δεν κάνει τον παπά*, βλ. λ. [ράσο](#).
- *την πήρε με παπά και με κουμπάρο*, την παντρεύτηκε όπως ορίζει η χριστιανική θρησκεία, με πλήρη νομιμότητα: «*είχε πέντε χρόνια δεσμό μαζί της, ώσπου στο τέλος την πήρε με παπά και με κουμπάρο*». (Τραγούδι: *Αντζουλίνα σ' αγαπώ, Αντζουλίνα σε ποθώ, Αντζουλίνα θα σε πάρω με παπά και με κουμπάρο*). Συνών. *την πήρε δόξα και τιμή / την πήρε με δόξα και τιμή / την πήρε με στεφάνι*.
- *το πολύ το Κύριε ελέησον το βαριέται κι ο παπάς*, δηλώνει επίμονη και ενοχλητική επανάληψη των ίδιων λόγων, συμβουλών ή πράξεων: «*από δω και στο εξής δε θα σου ξαναπώ δεύτερη κουβέντα, αν σε πιάσω να κάνεις κοπάνα, και θα σε απολύσω αμέσως, γιατί το πολύ το Κύριε ελέησον το βαριέται κι ο παπάς*». Από την εικόνα του παπά που, κάποια στιγμή κατά τη διάρκεια της λειτουργίας, επαναλαμβάνει άπειρες φορές τη φρ. *Κύριε ελέησον*, ώσπου στο τέλος την προφέρει μασημένη.
- *το χωριό κάνει παπά*, βλ. λ. [χωριό](#).
- *τρελός παπάς σε βάφτισε*, είσαι γελασμένος, αν νομίζεις ότι πιστεύω πως τα πράγματα είναι ή έγιναν έτσι όπως μου τα λες, ή είσαι γελασμένος, αν νομίζεις ότι τα πράγματα θα γίνουν έτσι όπως τα θέλεις ή όπως σε συμφέρουν, ή είσαι γελασμένος, αν πιστεύεις πως θα ενεργήσω με τον τρόπο που θέλεις ή που σε συμφέρει: «*τρελός παπάς σε βάφτισε, αν νομίζεις πως θα μαλώσω με τον φίλο μου για μια παλιογυναίκα! || τρελός παπάς σε βάφτισε, που θα σου δώσω τόσα λεφτά χωρίς καμιά υποθήκη!*». Πολλές φορές, η φρ. κλείνει με το *μου φαίνεται*.
- *τρελός παπάς σε βάφτισε*; **α.** είσαι ανισόρροπος; είσαι τρελός(:); «*κάτσε καλά, ρε παιδάκι μου, τρελός παπάς σε βάφτισε και κάνεις αυτά τα καμώματα*». **β.** λέγεται για άτομο που είναι ριψοκίνδυνο: «*τρελός παπάς σε βάφτισε, που θέλεις ν' ανεβείς μέχρι κει πάνω, χωρίς να 'σαι δεμένος με κάποιο σκοινί*». **γ.** λέγεται επίσης και για άτομο που έχει παράλογες απαιτήσεις: «*τρελός παπάς σε βάφτισε, που θέλεις να σου δανείσω για ένα μήνα τ' αυτοκίνητό μου*».
- *τώρα που βρήκαμε παπά, να θάψουμε πέντ' έξι*, λέγεται στην περίπτωση που εκμεταλλευόμαστε στο έπακρο μια δυνατότητα που μας προκύπτει ξαφνικά: «*μόλις έμαθαν πως στην παρέα υπάρχει δικηγόρος τον ρωτούσαν όλοι ασταμάτητα για διάφορες υποθέσεις. -Τώρα που βρήκαμε παπά να θάψουμε πέντ' έξι, παρατήρησε ο τάδε κι έβαλαν όλοι τα γέλια*».